

Gierinde af Gaarden. Derfor kunde tale den Omstændighed, at der uden Frazer staar i Skiftebrevet, at Gaarden overdrages til Enken, uden at der tilføies, hvor længe eller hvorledes. Men der er andre Omstændigheder, der ogsaa udelukke denne Mulighed. Jeg skal saaledes for det Første nævne, hvad der synes at være overset af Domstolen eller i alt Fald ikke er anført i Dommen, at der i Skiftebrevet er betinget Enken fri Begravelse. Dette vilde jo være fornødtstridigt, hvis Enken var Gierinde, thi saa beføiede selvfølgelig hendes Bo Begravelsen, da hun eiede Alt. Men, selv bortset herfra, er der en anden Omstændighed, som ogsaa gjør det umuligt at statuere dette Resultat, den Omstændighed nemlig, at Moderen og Stedfaderen i Mellemtiden af Gaardarvingen have kjøbt en Parcel af Gaarden, som de have betalt med rede Penge, og at de have indhentet det nødvendige Ministeriums Samtykke til dette Arrangement. Det var i 1858. Deri ligger den klareste Erkjendelse af, at Moderen og Stedfaderen ikke have betragtet deres Stilling anderledes end som en Nytte- og Brugsrets-Stilling, ikke have antaget, at de vare Giere. Først 10. Mar efter, da Gaardarvingen dør, stiftede de Sind. Men selv om dette ikke var tilstrækkeligt til at udelukke Moderen fra Eiendomsretten over Gaarden, er der endnu en anden Omstændighed, som er om muligt af en endnu langt mere afgjørende Betydning, og det er, at dersom Skifteforvalteren og Værgen for den Umyndige skulde have kunnet renoncere paa Gaardarvingens ved hans Faders Død allerede erhvervede Ret til at tiltræde Gaarden, skulde den Umyndige efter Pragis og Sædvane og Sagens Natur have havt Vederlag — det kaldes i det gamle Sprog paa *Wp Dplag* — derfor, thi det er Noget, som gælder i al Lov og Ret, at Værgen ikke kunne give Afkald paa Noget, eller give Gaver paa den Umyndiges Vegne, uden at han faar Vederlag derfor. Sigt forefaldt undertiden, at Gaardarvingens Ret paa den Maade blev vederlagt, at han fik en Sum Penge, og at saa Moderen og Stedfaderen beholdt Gaarden. Det er ganske vist slet, men Forordningen af 18de Juli 1777 har været saa forsynlig at bestemme i § 8, at det ikke maa ske, uden at det udtrykkelig anføres i Skiftebrevet. Dette er ikke slet, og derved er altsaa ogsaa denne Mulighed udelukket. Kort sagt, fra hvilken Side man end betragter dette Skiftebrev, viser det sig at være en umulig Afgjørelse, thi enhver tænkelig Eventualitet bærer Dødspsiren i sig. Saasnart den er født, dør den, ved at der kommer andre Betragtninger til, som fuldstaende enhver af disse Muligheder. Og man tænke sig nu i Domstolens Sted, naar de ere stillede lige overfor en saadan ubøielig Dpgave; de kunde ikke gaa udenfor Skiftebrevet, som er blevet retskraftigt, og som er vedtaget af alle Vedkommende, vedtaget endog saa i al Venlighed,

som det hedder i Skiftebrevet. Det er den Basis, hvorpaa Retskjendelsen skal affiges, og hvilken Kjendelse der end affiges, maa man komme til det Resultat, at den er urigtig, thi der kan ikke affiges nogen Kjendelse i Sagen, som er rigtig, og dog skal Dom gaa i Sagen. Altsaa, enten man tager Hatten op eller lader den ligge, faar man Pryglene; enhver Retsafgjørelse paa Grundlag af dette Skiftebrev er komplet umulig. Faktum er imidlertid det, at en utvølsom Ret til at tiltræde en bestemt Eiendom, og det en Eiendom, der efterhaanden er bleven temmelig værdifuld, er gaaet tabt for rette Vedkommende og hans Et, og at Eiendommen er gaaet over til en Linie, der efter Loven var uberettiget til at arve den; det er det Faktum, som foreligger. Det er et Ulykkestilsælde, der er slet, om jeg saa maa kalde det, derved, at Domstolene have været nødsagede til at bevæge sig paa den bestemte Basis, som er bleven retskraftig ved Skiftebrevet af 1825. Nu vende de Naagjældende sig til os. Der er gaaet Dom i Høiesteret, og de ere uhjælpelige, dersom vi ikke hjælpe dem. Nu er det et Spørgsmaal, om vi skulle række dem en hjælpende Haand. Nogen retlig Forpligtelse for Statskassen er der selvfølgelig ikke; ellers kunde de jo ogsaa ved Domstolene søge Statskassen; Spørgsmaalet dreier sig om, hvorvidt det maa siges, at Forholdet er saa ganske ekstraordinært, at Statsmagten bør raade Bød paa den tilfældige Uret, der er indtraadt. Vi have en Grundsetning i vor senere Lovgivning, nemlig i Skifteloven, som vi ogsaa have paabe-raaet os i Wdringsforslaget, hvis Analogi mulig kunde give os Anledning til at komme disse Folk til Hjælp her. Der er desuden den Omstændighed her at tage i Betragtning, at de Naagjældende — der er 5 Arvinger — leve Alle i meget smaa og ringe Kaar, maa arbejde haardt for deres daglige Brød — det er jo Noget, de desværre have tilfælles med de fleste af deres Medmennester —, men den Jølelse, at de Folk, som nu sidde paa Eiendommen og nyde Godt af den, have det bedre og sidde i den Stilling, hvori Arvingerne burde sidde, gjør Arvingernes Kaar dobbelt bittere. Endelig kommer efter mit Skjøn ogsaa dette til, at *Wpboerne* jo ganske almindelig anse deres Retstraditioner og Rets-anstuelser for ikke at være repræsenterede ved den stedfundne Afgjørelse, og det er jo ikke umuligt, at, dersom de vare blevene under deres gamle Billaar i retlig Henseende, da den Tradition, der havde gjort sig gjældende, mulig vilde have bevirket, at Afgjørelsen var gaaet i en anden Retning. Jeg tør endog saa paastaa, at det rimeligvis slet ikke var faldet disse Folk ind at ubstede Stjødet, hvori de med eet Slag forandrede hele det tidligere af dem anerkjendte Retsstandpunkt for Gaardarvingen. *Wpboerne* ere nogle af de faa af vore Landmænd, der reddedes ud af Skibbrudet i 1864, og derfor er det ganske naturligt,